

Uluslararası VİZYON Üniversitesi Yayınları

International VISION University Publications

**‘ÇOCUK SUÇLULUĞUNA YÖNELİK
TEORİLER VE KRİMİNOJEN
FAKTÖRLERİN ÇOCUK SUÇLULUĞUNA
ETKİSİ’**

Doç. Dr. Ebru İBİŞ

Kuzey Makedonya – Gostivar, 2023 Mayıs

Çocuk Suçluluğuna Yönelik Teoriler ve Kriminojen Faktörlerin Çocuk Suçluluğuna Etkisi

Yazar:

Doç. Dr. Ebru İbiş

Denetleyenler:

Prof. Dr. Adem SÖZÜER – İstanbul Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Besa ARİFİ – Güneydođu Avrupa Üniversitesi, Hukuk Fakültesi

Yayımcı:

Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Gostivar, Kuzey Makedonya

Editör:

Prof. Dr. Fadıl HOCA, Uluslararası Vizyon Üniversitesi Kurucu Rektörü

Lektör:

Biba İSMAİL

Bilgisayar tasarımı:

Dr. İlker ALİ

Nurullah İSMAİL

Kapak tasarımı:

Kameliya SRBOVA

Yayın yılı: 2023

Tiraj: _____

Yayınevi: Print Factory DOOEL Skopje

İSBN:

Copyright: © 2023, Uluslararası Vizyon Üniversitesi, Gostivar Kuzey Makedonya. Telif hakları yayımcıya aittir, izinsiz hiçbir bölümü yayınlanamaz çoğaltılamaz

DOÇ. DR. EBRU İBİŞ

**‘ÇOCUK SUÇLULUĞUNA YÖNELİK
TEORİLER VE KRİMİNOJEN FAKTÖRLERİN
ÇOCUK SUÇLULUĞUNA ETKİSİ’**

Mayıs, 2023

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	9
ÖNSÖZ.....	11
RESUME OF BOOK.....	13
GİRİŞ	15

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN TANIMI

1. Çocuk Suçluluğunun Kavramsal Çerçevesi.....	17
1.1 Kuzey Makedonya Cumhuriyeti’nde Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Veriler	20
1.2 Türkiye Cumhuriyeti’nde Suça Sürüklenen Çocuklara Yönelik Veriler	20
2. Çocuk Kavramı	21
3. Kuzey Makedonya Ceza Hukuku Bağlamında Çocuk Kavramı	22
3.1 Risk Altında Olan Çocuklar	22
3.2 Kanun ile İhtilafa Düşen Çocuklar.....	23
4. Türk Ceza Hukuku Bağlamında Çocuk Kavramı	24
5. Çocuk Hakları ile İlgili Bazı Önemli Uluslararası Sözleşmeler.....	24

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOCUK SUÇLULUĞUNA YÖNELİK TEORİLER

1. Suçun Nedenlerine İlişkin Sosyolojik Teoriler	45
1.1 Sosyal Çevre Teorisi	47
1.2 Referans Grubu Teorisi.....	48
1.3 Ayırıcı Birliktelikler (Diferansiyel İlişkilendirme) Teorisi.....	50
1.4 Kültür Çatışması Teorisi	51
1.5 Karşı Kültür ve Alt Kültür Teorisi	53
1.6 Sosyal Düzensizlik Teorisi.....	56
1.7 Anomi Teorisi	59

1.8 Sosyal Kontrol Teorisi	61
1.9 Damgalama (Etiketleme) Teorisi (İkincil Sapma)	62
2. Suç Nedenlerine İlişkin Psikolojik Teoriler	64
2.1 Psikodinamik (psikanalitik) teoriler	67
2.2 Sosyal Öğrenme Kuramı	68
2.3 Bilişsel (Kognitif) Kuram	70
3. Suç Nedenlerine İlişkin Biyolojik Teoriler	71
3.1 Suçun Genetik Nedenselliği	72
4. Suç Nedenlerine İlişkin Cezai Yaklaşım	76
4.1 Cezai Sorumluluğun En Düşük Alt Sınırı	77
4.2 Cezai Sorumluluğun En Yüksek Alt Sınırı	77
4.3 Cezai Sorumluluğun En Düşük Üst Sınırı	77
4.4 Cezai Sorumluluğun En Yüksek Üst Sınırı	77
5. Kriminojen Faktörler ve Suç	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KRİMİNOJEN FAKTÖR OLARAK SERBEST ZAMANIN SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARA VE SUÇA SÜRÜKLENMEYEN ÇOCUKLARA ETKİSİ (AMPİRİK ÇALIŞMA)

1. Ampirik Araştırmanın Amacı	81
2. Hipotetik Çerçeve ve Metodoloji	82

SUÇA SÜRÜKLENMEYEN ÇOCUKLAR

1. Kuzey Makedonya Cumhuriyetinde Suça Sürüklenmeyen Çocukların Demografik Özellikleri	85
--	----

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR

1. Kuzey Makedonya Cumhuriyetinde Suça Sürüklenen Çocukların Demografik Özellikleri	125
Ampirik Çalışma Sonuçları	151

EK KISMI

CENEVRE ÇOCUK HAKLARI BEYANNAMESİ	157
BM ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME	159
ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞM'EYE EK ÇOCUKLARIN SİLAHLI ÇATIŞMALARA DAHİL OLMALARI KONUSUNDAKİ İHTİYATİ PROTOKOL.....	185
ÇOCUK HAKLARINA DAİR SÖZLEŞME, ÇOCUKLARIN SATILMALARI, ÇOCUK FUHŞU VE PORNOGRAFİSİ KONUSUNDAKİ EK İHTİYARİ PROTOKOL.....	193
ÇOCUK SUÇLULUĞUNUN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER YÖNLENDİRİCİ İLKELERİ (RİYAD İLKELERİ).....	207
BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK ADALET SİSTEMİNİN UYGULANMASI HAKKINDA ASGARİ STANDART KURALLAR (PEKİN (BEİJİNG) KURALLARI).	223
ÖZGÜRLÜĞÜNDEN YOKSUN BIRAKILMIŞ ÇOCUKLARIN KORUNMASINA İLİŞKİN BM KURALLARI (HAVANA KURALLARI).....	253
HAPİS DIŞI ÖNLEMLERLE İLGİLİ BM ASGARİ STANDART KURALLARI (TOKYO KURALLARI).....	275
KAYNAKÇA	287

KISALTMALAR

BM – Birleşmiş Milletler

ÇAK – Çocuk Adalet Kanunu

ÇKK – Çocuk Koruma Kanunu

TCK – Türk Ceza Kanunu

TMK – Türk Medeni Kanunu

SSÇ- Suça Sürüklenen Çocuk

KAYNAKÇA

KİTAP VE MAKALELER:

- Acar Demir,, “Sosyal Bilimler Sözlüğü” İstanbul, Ağaç Yayınevi, 1993, s.30.
- Akıncı Sokullu Füsün, “Kriminoloji“, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020.
- Akyüz Emine, “Çocuk Hakları Bildirisi ve Türk Hukuk Sistemi“, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt 13. Sayı 1, Ankara 1980.
- AytaçÖmer, ‘Kent, Yoksulluk ve Sosyal Düzensizlik Potansiyeli’, Mukaddime, Cilt 7, Sayı 1, Mardin Artuklu Üniversitesi, Mardin, 2016.
- Арнаудовски Љупчо, „Криминологија“, Скопје: 2-ри Август С-Штип, 2007.
- Beirne Piers, Masserschmidt, James W., Criminology. Harcourt Brace Collage Publishers,1995.
- BaşbüyükOğuzhan, KarakuşÖnder, “Sosyal Düzensizlik ve Toplum Destekli Güvenlik Politikaları”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, Cilt 13, Sayı 2, Sosyoloji Derneği, Ankara, 2010
- Barlas Tolan, “Toplum Bilimlerine Giriş“, Savaş Yayınevi, Ankara, 1983.
- Bayraki Mustafa, “Social Learning Theory and its Educational Applications”, Sakarya University Faculty of Education, Sakarya, 2007.
- Burns Karima Kristie, “The Temperaments and the Adult-Child Relationship”, Breath Publishing, U.S.A, 2010.
- Бужаровска Лажетик Гордана, Нанев Лазар, Кошевалиска Олга, “Кривично постапување спрема децата во ризик и во судир со законот“, Гинис, Прилеп, 2015.
- Bhisnadev, Chakrabarti, Cohen, Simon B., “Genes Related to Autistic Traits and Emphaty”, From DNA to Social Cognition, 2011.
- Danilović Momćilo, “Porodica i maloljetička delinkvencija“, Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 1986.
- Demirbaş Timur, “Kriminoloji“, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2020.

- Dolu Osman, “Suç Teorileri, Teori, Araştırma, ve Uygulamada Kriminoloji“, Global Politika ve Strateji Yayınları, Ankara, 2011.
- Dönmezer Sulhi, “Genel Ceza Hukuku Dersleri”, Bahçeşehir Üniversitesi Yayını, İstanbul, 2004.
- Dönmezer Sulhi “Kriminoloji”, Beta, İstanbul, 1994.
- Dursun Hasan, “Damgalama Teorisi ve Suç“, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 3, Eylül 1997.
- Eysenck HJ, and Eysenck MW. Personality and individual differences: A natural science approach. New York: Plenum, 1985.
- Freud Sigmund, “Complete Psychological Works of Sigmund Freud”, London, 1961.
- Gökpınar Mahmut, “Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu“, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, No.72, 2007.
- İbiş Ebru, “Kriminojen Faktör Olarak Serbest Zamanın Çocuk Suçluluğuna Etkisi”, Tam Metin Bildiri Kitabı, Bakü, 2021.
- İbiş Ebru, “Convention on the Rights of the Child as an Important Document for The Implementation of the Juvenile Justice, IDEA International Journal of Science and Arts, Vol.3, No.5, European University, Skopje, 2019.
- İbiş Ebru, “Etiology of Juvenile Delinquency in Republic of Macedonia”, IDEA International Journal of Science and Arts, Vol.3, No.5, European University, Skopje, 2019.
- İbiş Ebru, “Phenomenology od Juvenile Crime in Republic of Macedonia”, Зброник ан трудови, Интегрирана корпоративна безбедност и дигиталните трансформации-предизвик за академската заедница и модерните корпорации, Асоцијација за корпоративна безбедност, Skopje, 2018.
- İbiş Ebru, “Dynamics of Juvenile Crime in Republic of North Macedonia With an Special Emphasis on Phenomenological Characteristics”, Sui Generis Journal, Vol.1 No.1, International Vision University, Gostivar, 2022.
- İçli Tülin Günşen, “Kriminoloji“, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2013.
- İnan Naim Ali, “Çocuk Haklarına Dair Sözleşme“, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 44, Sayı 1, Ankara, 1995.

- Jarvik, Klodin, Matsuyama, “Human Agression and The Extra Y Chromosone“, American Psychologist, 1973.
- Камбовски Владо, “Казнено право-Општ дел“, Скопје: Универзитет Св. Кирил и Методиј, 2011.
- Korkmaz, İsa, Sosyal Öğrenme Kuramı, (Ed. Yeşilyaprak, Binnur) Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi, Pegem Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Kuyaksil Ali, “İnsan Hakları“, Gaziantep, Ada Kitap Yayınevi, 2012.
- Malone, Y, “Social Cognitive Theory and Choice Theory: A Compatibility Analysis”, International Journal of Reality Therapy, 2002.
- Merton Robert King, “Theoretical and Empirical Investigations“ University of Chicago Press, Chicago, 1973.
- Marshall Gordon, “Sosyoloji Sözlüğü“, Çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü, Bilimve Sanat Yayınları, Ankara, 1999
- McShane Williams “Criminological Theory“, New Jersey, 1988.
- Muş Ekrem, “Kriminoloji Suç Teorileri ve Uygulamalar“, Karınca Ajans, Ankara, 2016.
- Ozankaya Özer, “Ulusal toplumun ve ulusal kültürün kurucu öğeleri”, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, 3 (10), 1992.
- Özerdem Füsün, “Ordu ve Devlet Dışı Silahlı Grupların Çocuk Asker Kullanımı“, Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi, Yalova, Yalova Üniversitesi.
- Özkalp Enver, “Sosyolojiye Giriş“, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1998, s.261
- Rock Paul, McIntosh Marry, “Deviance and Social Control”, Tavistock Publications, London, 1974.
- Reid, S. T, Crime and criminology (11th ed.). McGraw Hill, Boston, 2006
- Sonen Bern Rüdeger, “Kriminalitaet und Strafgewalt”, Einführung in Strafrech und Kriminologie, Stuttgart, 1978.
- Suherland H.Edwin, Donald R. Cressey, “Criminology“ 10th Edition, Philadelphia, New York, San Jose, Toronto, 1978.
- Shannon,W.Lyle, “Alcohol and drugs, delinquency and crime”, Britain: St. Martin’s Press, 1998

- Taft, "Criminolog"y, A Cultural İnterpretation, New York, 1950.
- Taylor, Ian, Walton, Paul, Young, Jock, "The New Criminology", Routledge, New York, 1985.
- Taş Savaş, "Emile Durkheim'in Sosyolojik Anlayışında Toplumsal İşbölümü, Sosyolojik Yöntemin Kualları, Din, Anomi ve İntihar", Motif Akademi Halkbilimi Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 29, İstanbul, 2020.
- Terrill Richard, "World Criminal Justice Systems", Fourth Edition 1999.
- Tören Yücel Mustafa,, "Kriminoloji", Umut Vakfı, İstanbul, 2004.
- Vilić Konstantinović Slobodanka, Ristanović Nikolić Vesna, "Kriminologija" Niš: centar za publikacije pravnog fakulteta u Nišu, 2003.
- Vurucu İkbal, "Etno Kültürel Farklılıklar ve Suç Davranışı", Hak Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, Cilt 9, Sayı 25, Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Ankara, 2020.
- Yenisey Feridun, „Mukayeseli Hukuk Açısından Ceza Sorumluluğu Yaşı ve Ceza Sorumluluğu Olmayan Çocuklar ve Gençler için Ceza Hukukunda Uygulanan Alternatif Yaptırımlar“, 2007.

YASALAR:

- Türk Ceza Kanunu, 12/10/2004 , 25611
- Закон за правда за децата, 148/2013
- Закон за превенција, спречување и заштита од семејно насилство 138/2014
- Закон за заштита на децата, 150/2015

ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER VE RAPORLAR:

- Geneva Declaration of the Rights of the Child, 1924
- Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography

- The Paris Principles, Principles and Guidelines on Children Associated with Armed Forces or Armed Group
- United Nations Standard Minimum Rules for Non-Custodial Measures (The Tokyo Rules)
- United Nations Standard Minimum Rules for Administration of Juvenile Justice (The Beijing Rules)
- United Nations Guidelines for the Prevention of Juvenile Delinquency (The Riyadh Guidelines)
- United Nations Rules for the Protection of Juveniles Deprived of their Liberty
- UNICEF, 25 years of children and armed conflict: Taking action to protect children in war
- Rapor: Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Hakları, Uluslararası Mülteci Hakları Derneği, 2020.

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ:

- Theory of Crime, Criminal Man and Atavism, www.history.com

Uluslararası Vizyon Üniversitesi – Kuzey Makedonya, Gostivar, Dekanlık Kurulu kararıyla bu kitap Üniversite ders kitabı olarak kabul edilmiştir.

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски",
Скопје

316.6

343.9

İBIŞ, Ebru

Çocuk Suçluluğuna Yönelik Teoriler ve Kriminojen Faktörlerin Çocuk
Suçluluğuna Etkisi / Ebru İbiş. - Gostivar : Uluslararası Vizyon
Üniversitesi, 2023. - 292 стр. : илустр. ; 25 см

Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 287-291

ISBN 978-608-66979-3-8

COBISS.MK-ID 61288965

Copyright: © 2023 by International Vision University, Gostivar, North Macedonia.

All right reserved.

No part of this book may be printed, reproduced or distributed by any
electronical, optical, mechanical or other means without the written
permission of International Vision University